

ამოცანით მართვის ფილოსოფია – გენეზისი, ელემენტები და დანერგვის პრობლემა საქართველოს თავდაცვის ძალებში

არჩილ ჩაჩხიანი¹

DOI: <https://doi.org/10.61446/mp.3.2024.8496>

აბსტრაქტი

სტატიაში განხილულია თანამედროვე საომარ გარემოში სამხედრო ოპერაციებისა და ბრძოლების ოპერატიული თუ ტაქტიკური მართვის ის კონცეფცია, რომელიც სამხედრო ხელოვნების სფეროში ამოცანით მართვის დასახელებითაა შესული. განმარტებულია ამ ტერმინის არსი და მნიშვნელობა და წარმოდგენილია ამ მეტად საინტერესო ფილოსოფიური ფენომენის როგორც გენეზისი, ასევე მისი ისტორიული ევოლუციის გზა და ის პრობლემები თუ გამოწვევები, რასაც აწყდებოდა ამოცანით მართვის იმპლიმენტაცია ამა თუ იმ სამხედრო ორგანიზაციაში.

ამოცანით მართვის კონცეფცია რეალურად ჯარების დირექტიულ მართვას ან დავალებაზე ორიენტირებულ ტაქტიკას გამოხატავს და ჯარების მართვის ხელოვნებისადმი განსაკუთრებულ მიდგომას აღწერს. ეს არის სამხედრო მეთაურის მიერ მიღებულ საბრძოლო დავალების შესრულებაზე ორიენტირებული მოქმედებების ტაქტიკა, სადაც მეთაურის მოქმედებები შექმნილი ოპერატიული ვითარების საკუთარ აღქმასა და შემდგომი გადაწყვეტილებების მიღებაზე არის დამყარებული. შესაბამისად, ამ ფილოსოფიაში მოქმედებების პრიმატი არის ხაზგასმული. წარმოდგენილი სტატიის პირველ ნაწილში სწორედ ეს საკითხები და ამ პროცესის განვითარების ისტორიული გზა არის განხილული. მართალია ამ კონცეფციის ისტორიული მაგალითები ჯერ კიდევ ანტიკური ხანიდან, ალექსანდრე მაკედონელის დროიდან მომდინარეობს და ამოცანით მართვის მაგალითებს საქართველოს სამხედრო ისტორიის ანალებშიც ვხვდებით, თუმცა, ამ შემთხვევებს, რა თქმა უნდა, ვერ განვიხილავთ ამ მეტად საინტერესო ფილოსოფიის ფორმალიზებულ მაგალითებად. აქ საქმე გაცილებით კომპლექსურ პრობლემასთან გვაქვს. ჩვენ არ ვსაუბრობთ იმ ცალკეულ მეთაურებზე, რომლებიც ამოცანის მართვით აღასრულებდნენ ოპერაციებს თუ ცალკეულ ბრძოლებს. ასეთი პერსონები ვერც მაშინ ქმნიდნენ ამინდს და ვერც ახლა შექმნიან მას. საქმე იმაშია, რომ ამოცანით მართვის ფილოსოფია ყველა დონის სამეთაურო რგოლში უნდა დაინერგოს და ეს კულტურა ოფიცერთა კორპუსისა და სერჟანტთა პირადი შემადგენლობის აბსოლუტური უმრავლესობის მიერ ორგანულად უნდა იყოს შეთვისებული.

ისტორიული რეალობა ის არის, რომ ფორმალიზებული სახის მიღება ამოცანით მართვამ მთელი რიგი სამხედრო-პოლიტიკური მიზეზებიდან გამომდინარე, მხოლოდ მე-19 საუკუნის პრუსიაში დაიწყო. პრუსიის სამხედრო ისტორიკოსი შტრაუპენი სწორად განასაზღვრა, რომ ყველა სამხედრო ინსტიტუტის მთავარი არსი უნდა ყოფილიყო ორგანიზაციული მოქნილობა და მკაცრად ფიქსირებული შეზღუდვების არქონა. არსებული მოთხოვნებიდან და დასმული ამოცანებიდან გამომდინარე, ყველა დონის მეთაურს უნდა ჰქონოდა შესაძლებლობა შეეცვალა საარმიო სტრუქტურები. პრუსიელები დროზე მიხვდნენ, რომ პრობლემის გადასაჭრელად მუდმივად მოეთხოვებოდათ ინიციატივა აზროვნებაში და კონკრეტული ოპერატიული ვითარების დროს გადაწყვეტილების მიღება საერთო სტრატეგიული გეგმის ფარგლებს გარეთ გაუსვლელად. წარმატების კრიტერიუმი კი, მიღებული შედეგი იყო და არა ამ შედეგის მიღწევის გზები.

ამოცანით მართვის კონცეფციის რეალურად ხორცშესხმა კი უკვე პირველი მსოფლიო ომის შემდგომ გერმანიაში და მის შეიარაღებულ ძალებში – რაიხსვერში მოხდა.

საკვანძო სიტყვები: ამოცანით მართვა, სამხედრო დოქტრინა, პრუსია, გენერალური შტაბი, ნაპოლეონ ბონაპარტი, ჰელმუტ ფონ მოლტკე, ჰანს ფონ სექტი, რაიხსვერი.

¹ სსიპ-დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს, ეროვნული თავდაცვის აკადემიის, მაგისტრატურის თავდაცვის ანალიზის მიმართული მისი პროფესორი პროფესორი ისტორიის დოქტორი

The Philosophy of Mission Command – Genesis, the Elements and the Implementation Problems in the Georgian Armed Forces

Archil Chachkhiani²

DOI: <https://doi.org/10.61446/mp.3.2024.8496>

Abstract

The article discusses the concept of operational or tactical management of military operations and battles in a modern warfare environment, which has entered the field of military art as Mission Command. The essence and meaning of the term is explained and the genesis of this more interesting philosophical phenomenon is presented, as well as the path of its historical evolution and the problems or challenges that were faced by the implementation of mission command in this or that military organization.

The concept of mission command expresses the directive or task-oriented tactics of troops and describes a particular approach to the art of troop management. It is an action oriented tactic, where the military commander's actions are based on his own perception of the operational situation and subsequent decision-making. So in this philosophy, the primacy of action is emphasized. The first part of this article discusses these issues and the historical development of this process. Although historical examples of this concept date back to antiquity, to the time of Alexander the Great, and examples of task management can be found in the annals of Georgian military history. These cases, of course, cannot be considered as formalized examples of this more interesting philosophy. This is a much more complex problem. And we're not talking about individual commanders who have been tasked with executing operations or executing individual battles. These characters couldn't create the weather then, and they can't create it now. The point is that a philosophy of mission command must be instilled in the chain of command at all levels, and that culture must be ingested organically by the absolute majority of the officer corps and staff sergeants.

The historical reality is that the formalization of mission command, for a variety of military-political reasons, didn't begin until the 19th century in Prussia. The Prussian military establishment rightly determined that the essence of all military institutions should be organizational flexibility and the absence of rigidly fixed constraints. Based on the requirements and the tasks set, commanders at all levels should have the ability to change military structures. The Prussians realized early on that solving a problem would always require initiative in thinking and decision-making in a specific operational situation without going outside the general strategic plan. Success was measured by the outcome, not the means.

Key Words: Mission command, military doctrine, Prussia, General Staff, Napoleon Bonaparte, Helmut von Moltke.

²Associate Professor of Master's Program in Defence Analysis of LEPL-David Aghmashenebeli National Defence Academy of Georgia, Doctor of History

შესავალი ნაწილი პირველი ამოცანით მართვის ცნება და გენეზისი

ომში ყველაფერი ძალიან მარტივია, მაგრამ უმარტივესი რამეც კი, რთულია... ომის მანქანა – არმია და ყველაფერი მასთან დაკავშირებული, თავის საფუძველში უაღრესად მარტივია და ამიტომაც გვეჩვენება რომ მარტივი სამართავიცაა. მაგრამ გავიხსენოთ, რომ მისი არც ერთი ნაწილი არაა გაკეთებული ერთი მთლიანისაგან. ყველაფერი ცალკეული ინდივიდებისაგან შედგება და თითოეული ყველა მიმართულებით განიცდის შინაგან წინააღმდეგობას, ანუ ხახუნს... საომარი ოპერაციების ხელმძღვანელობა რთული მანქანის მუშაობას ჩამოგავს, რომელიც უამრავი შიდა ხახუნის მქონე დეტალისაგან შედგება, ასე რომ, ის კომბინაციები, რომლებიც ადვილად იგეგმება ქაღალდზე, მხოლოდ უდიდესი ძალისხმევის ფასად შეიძლება იქნას აღსრულებული...
კარლ ფონ კლაუზევიცი

საკითხი, რომელსაც ვიხილავთ, სამხედრო ხელოვნებისა და ზოგადად, სამხედრო მეცნიერების სფეროში „ჯარების დირექტიული მართვის“ ან „დავალებაზე ორიენტირებული ტაქტიკის“ სახელით არის შესული... გერმანელები მას **Auftragstaktik**-ს უწოდებენ, ინგლისურენოვანი სამყარო – **Mission Command**-ს, ქართულად კი, იგი ასე გამოითქმის – **ამოცანით მართვა**. ამ საკითხის, უფრო ზუსტად, ამოცანით მართვის კონცეფციის რაობა და გენეზისი დაწვრილებით გვექონდა განხილული ჩვენს სტატიაში „სარიყამიშის ოპერაციის ერთი ეპიზოდი ჯარების დირექტიული მართვის ელემენტით – სისტემური მიდგომა თუ ქართული სინამდვილე?“, რომელიც 2022 წელს საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემიაში გამართულ სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე „ეროვნული უსაფრთხოების აქტუალური საკითხები“, იყო წარმოდგენილი.³

ძირითადი ნაწილი

სტატიაში აღნიშნული გვექონდა, რომ ამ საკითხის ცენტრალურ ფიგურას პრუსიის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფროსი, ფელდმარშალი ჰელმუტ ფონ მოლტკე წარმოადგენდა. მოლტკეს მიერ ფორმულირებული მთავარი პრინციპი დაფუძნებული იყო ქვემდგომი მეთაურების ინიციატივიან მოქმედებებზე, რომლებიც სრულდებოდა ზემდგომი ინსტანციების ინტერესებში მათი მხრიდან დეტალურად გაწერილი ინსტრუქციების გარეშე.⁴ მოლტკეს აზრით, ზემდგომი მეთაურებისათვის

³ arCil CaCxiani. sariyamiSis operaciis erTi epizodi jarebis direqtiuli marTvis elementiT _ sistemuri midgoma Tu qarTuli sinamdvile? erovnuli usafTxebis aqTualuri sakiTxebi. samecniero-praqtikuli konferenciis naSromTa krebuli. daviT aRmaSeneblis saxelobis saqarTvelos erovnuli Tavdacvis akademia. gori. 2022.

⁴ Gunther M. J. Auftragstaktik: The Basis for Modern Military Command. — Pickle Partners Publishing, 2015. Pg. 69.

საჭირო იყო ქვემდგომთა მიერ გამოჩენილი ინიციატივის მოქცევა ზოგადი სტრატეგიული გეგმის ფარგლებში,⁵ რაც მოითხოვდა ოფიცერთა კორპუსისადმი წაყენებულ მაღალ საკვალიფიკაციო მოთხოვნებს და პასუხისმგებლობის მაღალ ხარისხს. აქ აქცენტი ისეთ თვისებებზე კეთდებოდა, როგორცაა დამოუკიდებლობა, ლიდერობა და გონიერი რისკის გაწევის წინაშე შიშის არარსებობა – ქვემდგომ მეთაურებს ეფექტურად უნდა გამოეყენებინათ ხელსაყრელი ოპერატიული ვითარება. ეს აზრი მოლტკეს მიერ შემდეგნაირად იქნა ფორმულირებული: „შექმნილი ხელსაყრელი სიტუაციის გამოყენება შეუძლებელი გახდება თუ მეთაურები ზემდგომების ბრძანებებს დაელოდებიან. როგორც უმაღლეს მეთაურს, ასევე რიგით ჯარისკაცს უნდა ახსოვდეს, რომ პასიურობა და უმოქმედობა უფრო დამღუპველია, ვიდრე არასწორი მოქმედებები“.⁶

გასაგებია, რომ ამოცანით მართვის საქმეში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება როგორც ოფიცერთა, ასევე სერჯანტთა შემადგენლობის კომპეტენციას, მათი პროფესიული მომზადების მაღალ დონეს, ქვედანაყოფებს შორის კოორდინაციას და ურთიერთშეთანხმებულ მოქმედებას. სამეთაურო რგოლს ყველა დონეზე მოეთხოვება გაცემული დირექტივებისადმი შემოქმედებითი მიდგომა და პასუხისმგებლობის მაღალი ხარისხი, რაც თავის მხრივ მნიშვნელოვნად აჩქარებს გადაწყვეტილების მიღების პროცესს.⁷

საერთო ჯამში, ამოცანით მართვის განმარტება ასე შეიძლება ჩამოვაცალიბოთ – ამოცანით მართვა არის მეთაურის საერთო ჩანაფიქრის ფარგლებში და მიზანზე ორიენტირებულ დავალებაზე დაყრდნობით, დაქვემდებარებულ მეთაურთა მიერ დეცენტრალიზებული აღსრულების გზით ჩატარებული სამხედრო ოპერაცია.⁸ უფრო მოკლედ რომ ვთქვათ, ამოცანით მართვა მეთაურობის მეთოდია, რომელიც ითვალისწინებს დეცენტრალიზებულ ინიციატივას ზოგადი სტრატეგიული გეგმის ფარგლებში.⁹

გადამწყვეტი როლი ამოცანით მართვის კონცეფციის ხორცშესხმაში, რაც არ უნდა მოულოდნელი იყოს, საფრანგეთის რევოლუციამ, საფრანგეთის რესპუბლიკის მოდერნიზებულმა რევოლუციურმა არმიამ და მისმა ლიდერმა, ნაპოლეონ ბონაპარტემ ითამაშა. დიახ, ჯარებში დეცენტრალიზებული მართვის გარდაუვალი აუცილებლობა პრუსიელებმა იმ კატასტროფის შემდეგ დაინახეს, რაც მათ 1806 წელს განიცადეს ნაპოლეონთან მარცხის დროს იენასა და აუერშტადტის ბრძოლებში. იმ დროისათვის პრუსიული არმია უკვე ძალიან მოძველებული იყო და ეს უმნიშვნელოვანესი სახელმწიფო კორპორაცია მკაცრად ცენტრალიზებული მართვის სტილით იმართებოდა.

⁵ Stewart K. G. The Evolution of Command Approach (Paper 192) // 15th ICCRTS The Evolution of C2. 2010.

⁶ Robert Greene. The 48 Laws of Power. The 33 Strategies of War. Penguin Books. New York. 2006. Pg. 125.

⁷ arCil CaCxiani. sariyamiSis operaciis erTi epizodi jarebis direqtiuli marTvis elementiT _ sistemuri midgoma Tu qarTuli sinamd vile? erovnuli usafrTxebis aqtualuri sakiTxebi. samecniero-praqtikuli konferenciis naSromTa krebuli. daviT aRmaSeneblis saxelobis saqarTvelos erovnuli Tavdacvis akademia. gori. 2022.

⁸ 16 Cases of Mission Command. General Editor Donald P. Wright, Ph. D. Combat Studies Institute Press. US Army Combined Arms Center. Fort Leavenworth, Kansas. 2013.

⁹ Hajo Holborn. The Prusso-German School: Moltke and the Rise of the General Staff. Makers of Modern Strategy. From Machiavelli to the Nuclear Age. Edited by Peter Paret, Gordon A. Craig, Felix Gilbert. Princeton University Press. 1986. Pg. 286.

სწორედ ნაპოლეონთან განცდილი მწარე მარცხის შემდეგ დაიწყო პრუსიელმა სამხედრო ინოვატორებმა გერჰარდ ფონ შარნჰორსტმა (Gerhard von Scharnhorst) და ავგუსტ ფონ გნაისენაუმ (August von Gneisenau) ფართო სამხედრო რეფორმებზე ფიქრი. უპირველეს ყოვლისა, საჭირო იყო უმაღლეს სამხედრო განათლებაზე მუშაობა და ეს მოხდა – 1810 წელს ბერლინში ომის კოლეჯი გაიხსნა. ეს სწორი გზა, სწორი არჩევანი და შეიარაღებული ძალების გარდაქმნის სწორი თანმიმდევრობა იყო, პირველ რიგში – სამხედრო განათლების პრიმატი...¹⁰

ამოცანით მართვის კონცეფციისა და ჯარების დეცენტრალიზებული მართვის წარმატებული რეალიზაცია კი, პრუსიის მიერ წარმოებული სწრაფი და შედეგიანი ომები იყო დანიასთან, ავსტრიასთან და საფრანგეთთან, რასაც აქამდე დაშლილ-დანაწევრებული გემანული მიწების გაერთიანება და გერმანიის ახალი იმპერიის – მეორე რაიხის შექმნა მოჰყვა შედეგად. პრუსიელთა ამ საარაკო გამარჯვებების ავტორს პრუსიის გენშტაბის უფროსი, ფელდმარშალი ფონ მოლტკე წარმოადგენდა, მთავარ დამგეგმავ ორგანოს – გენერალური შტაბი, ხოლო ჯარების მართვის სახელმძღვანელო მეთოდოლოგიას – Auftragstaktik – ამოცანით მართვა. ტერმინიც – Auftragstaktik, პირველად მოლტკეს მიერ იქნა შემოტანილი 1858 წელს, თუმცა, მისი ინსტიტუციონალიზაცია მხოლოდ 1888 წელს მოხდა.¹¹

მიუხედავად პირველი მსოფლიო ომში განცდილი მარცხისა, გერმანელებმა მაინც გააგრძელეს მუშაობა ოპერატიული ხელოვნების შემდგომ დახვეწაზე. ვერსალის ზავის პირობებით მკვეთრად შეიზღუდა გერმანული არმიის პირადი შემადგენლობის რაოდენობა, აიკრძალა მძიმე შეიარაღების, სამხედრო ფლოტისა და ავიაციის ყოლა, ანულირებული იქნა გენშტაბი, მის მაგივრად კი, „ჯარების ოფისი“ – Truppenamt დაარსდა, რომლის საქმიანობაც მხოლოდ ადმინისტრაციულ ხასიათს ატარებდა. მიუხედავად ყველაფრისა, რაიხსვერად გარდაქმნილი გერმანული სამხედრო უწყება, გენერალ-პოლკოვნიკ ჰანს ფონ სექტის (Johannes von Seeckt) ხელმძღვანელობით, მაინც ახერხებდა ამოცანით მართვის პრინციპების სულ უფრო და უფრო ფართოდ დანერგვას. მან ჯარებში მნიშვნელოვანი ფინანსური, აკადემიური და ორგანიზაციული რეფორმები გაატარა. უპირველეს ყოვლისა კი, სამხედრო მოსამსახურეების სოციალური პირობების გაუმჯობესებაზე დაიწყო ზრუნვა. მან ღირსეული მდგომარეობითა და მაღალი ხელფასებით შებოჭა სამხედროები, რაც ასე უცხო იყო გერმანიის საერთო ეკონომიკური დეპრესიის ფონზე. ამ რეფორმებით ფონ სექტმა ჯარებში დიდი პატივისცემა მოიპოვა, რადგან ექვსჯერ უფრო დიდ ხელფასს უხდიდა გერმანულ სამხედრო მოსამსახურეს, ვიდრე „გამარჯვებული“ საფრანგეთი თავის ოფიცრებს.¹²

¹⁰ arCil CaCxiani. sariyamiSis operaciis erTi epizodi jarebis direqtiuli marTvis elementiT _ sistemuri midgoma Tu qarTuli sinamdvi? erovnuli usafTxebis aqtualuri sakiTxebi. samecniero-praqtikuli konferenciis naSromTa krebuli. daviT aRmaSeneblis saxelobis saqarTvelos erovnuli Tavdacvis akademia. gori. 2022.

¹¹ ique.

¹² J. W. Wheeler-Bennett, The Nemesis of Power. The German Army in Politics.1918-1945. Second Edition (London: Macmillan, 1964)

გერმანელები იყვნენ ის ხალხი, ვინც ყველაზე საგულდაგულოდ და ყურადღებით შეისწავლა და გააანალიზა პირველი მსოფლიო ომის გამოცდილება. ომის დასრულებისთანავე ფონ სექტმა ორგანიზება გაუკეთა 57 კომიტეტს იმ საკითხების დაწვრილებით შესასწავლად, თუ რა მოხდა რეალობაში 1914-1918 წლებში. ამ კომიტეტებს გენერალური შტაბის ოფიცრები ხელმძღვანელობდნენ და საერთო ჯამში მათ მუშაობაში 400 ოფიცერი აღმოჩნდა ჩართული.¹³ გერმანელთა წარმატების მთავარი მიზეზი საბრძოლო გამოცდილების გათვალისწინება და რეალისტური ექსპერიმენტების ჩატარებისათვის მზაობა იყო. შედეგად, 1924 წლისათვის შემუშავდა დოქტრინული დოკუმენტი Die Truppenfuhrung (ჯარების მართვა), რომელიც პირველი მსოფლიო ომის სრულფასოვან შესწავლაზე იყო დაფუძნებული. აქამდე არსებული შლიფენისეული სტრატეგიული გარშემორტყმის კონცეფცია მოდიფიცირებულ იქნა და ფოკუსირება მანევრის ტემპზე გაკეთდა. განახლებულ დოქტრინულ სისტემას Bewegungskrieg (მანევრული ომი) ეწოდა, ხოლო მასთან ასოცირებულ მეთაურობის სტილს – Auftragstaktik. სწორედ ამ მომენტიდან ფუძნდება საბოლოოდ სამხედრო მეცნიერებაში ტერმინი Auftragstaktik – ამოცანით მართვა. მის ძირითად მოთხოვნებს წარმოადგენდა:

- დოქტრინის ზედმიწევნით ცოდნა;
- მოქნილი აზროვნების მანერა;
- სიტუაციის შეფასება და გადაწყვეტილების მიღება.

და რაც მთავარია:

- დეცენტრალიზებული ინიციატივა უმდაბლეს დონეებზე.

გადამწყვეტი იყო იმ იდეის პრიმატი, რომელიც ასე ჟღერდა – მართვის ყველა დონეზე გამოჩენილი ინიციატივა ლიდერობის მთავარი მაჩვენებელია. ასე ნელ-ნელა, დაწყებული მე-20 საუკუნის 20-იანი წლებიდან, ჯარების მართვის ეს პრინციპი, რაიხსვერსა და შემდეგ ვერმახტში, უმაღლეს საფეხურზე ავიდა. სწორედ Auftragstaktik – ამოცანით მართვის პრინციპის დამსახურება იყო ის დიდი წარმატებები, რასაც ვერმახტმა მიაღწია მეორე მსოფლიო ომის საწყის ეტაპზე. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ 1917 წელს, გერმანულ სინამდვილეში, ელასტიური თავდაცვისა და ინფილტრაციის ტაქტიკის შექმნით დაწყებული, და სწავლებებისა და პრაქტიკული სავლე წვრთნების დანერგვით დამთავრებული 1930-იანი წლების ბოლოს, რაიხსვერმა და ვერმახტმა პირველი მსოფლიო ომის გამოცდილება უფრო საგულდაგულოდ და სიღრმისეულად შეაფასეს, ვიდრე ეს მათმა პოტენციურმა ოპონენტებმა შეძლეს.¹⁴

ფაქტია, რომ გერმანული ანალიზი, დეცენტრალიზებული მართვისა და კონტროლის სისტემა, რომელიც მათ პრუსიული ტრადიციით მიიღეს შარნჰორსტიდან

¹³ The dynamics of military revolutions 1300-2050. Edited by MacGregor Knox and Williamson Murray. Cambridge University Press. 2007. Pg. 134.

¹⁴ The dynamics of military revolutions 1300-2050. Edited by MacGregor Knox and Williamson Murray. Cambridge University Press. 2007. Pg. 212.

დაწყებული და მოლტკეთი დამთავრებული, და წაგებული პირველი მსოფლიო ომის მიზეზების სრული შესწავლა, პრობლემის გადაწყვეტის პოტენციური გზა აღმოჩნდა. ზედა სამეთაურო ემელონებიდან წამოსული ლიმიტირებული ინფორმაცია აიძულებდათ მათ თავად მიეღოთ სწორი გადაწყვეტილება და ამიტომაც იყვნენ უკვე მეორე მსოფლიო ომის მსვლელობისას გუდერიანი, მანშტეინი, რომელი, კლაისტი, კლიუგე, ჰოპნერი, მოდელი, ჰოტი და სხვა უამრავი გერმანელი ოფიცერი წარმატებული მეთაური. დიახ, ამოცანით მართვის ფილოსოფიამ ძირეული გარდატეხა მოახდინა გერმანელ სამხედრო მოსამსახურეთა ფსიქოლოგიაში და ისინი დაუმარცხებელ მეთაურებად აქცია. Auftragstaktik – ამოცანით მართვის ფილოსოფია გერმანული სამხედრო კულტურის განუყოფელ ნაწილად, მის სულად იქცა.

თუ ჩვენი სტატიის შესავალ ნაწილს და გერმანელთა მიერ 1940 წლის 15 მაისს, სედანთან ფრანგების გარღვეულ პოზიციებს დავუბრუნდებით, მაშინ გასაგები გახდება ვერმახტის ოფიცრის, გეგმა „ბარბაროსას“ ერთ-ერთი ავტორის, გენერალ ერიხ მარქსის (Erich Marcks) ეს შეფასება: „ადამიანების გარდაქმნა უფრო მნიშვნელოვანი და წონადია, ვიდრე იგივეს გაკეთება ტექნოლოგიებში. ფრანგები, რომლებსაც ჩვენ [სედანის] ბრძოლაში შევხვდით, აღარ იყვნენ ის ფრანგები, ვისაც 1914-1918 წლებში ვებრძოდით. აქ ისეთივე თანაფარდობა იყო, როგორც 1796 წლის საფრანგეთის რევოლუციურ არმიასა და პირველ კოალიციას შორის – ოლონდ იმ განსხვავებით, რომ ამჯერად ჩვენ ვიყავით რევოლუციონერები და სანკიულოტები“.¹⁵ იგივე განმეორდა აღმოსავლეთშიც, უკვე საბჭოთა კავშირთან წარმოებული ომის პირველ ეტაპზე.

Auftragstaktik – ამოცანით მართვა 1942 წლიდან დასრულდა, მას შემდეგ რაც ვერმახტის უმაღლესმა მთავარსარდლობამ – OKW (Oberkommando der Wehrmacht) გადაუხვია ამოცანით მართვის მთავარ პრინციპებს და ვერმახტის სტრატეგიული მართვის მაგივრად ჯარების ოპერატიული და ტაქტიკური დონის მართვა აიღო საკუთარ ხელში.

დღევანდელი რეალიების გათვალისწინებით ამოცანით მართვა კიდევ უფრო ღრმა შესწავლას და დანერგვას მოითხოვს, ვიდრე ეს ადრე იყო. თანამედროვე ომებში, სწრაფად ცვალებადი საბრძოლო ვითარების პირობებში, სხვადასხვა დონის მეთაურების მიერ დაუყოვნებლივი და ადექვატური გადაწყვეტილების მიღებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. აქ ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ნაწილებისა და ქვედანაყოფების ერთმანეთისგან მოწყვეტის შემთხვევაში, მეტად რთულდება დაქვემდებარების ჯაჭვის გავლით ოპერატიული ინფორმაციის გავლის შესაძლებლობა, რაც სამეთაურო შემადგენლობისაგან შექმნილი ოპერატიული თუ ტაქტიკური ვითარების უმოკლეს დროში უსწრაფეს შეფასებას და სწორი გადაწყვეტილების მიღებას მოითხოვს. სწორედ ამაში მდგომარეობს Auftragstaktik – ამოცანით მართვის პრინციპის მთავარი არსი.¹⁶

¹⁵ Macgregor Knox, Williamson Murray. The Dynamics of Military Revolution 1300-2050. Cambridge University Press. 2001. Pg. 156.

¹⁶ Nelsen J. T. Auftragstaktik: A Case for Decentralized Battle // Parameters. 1987. Pg. 21.

აშკარაა, რომ ამოცანით მართვის ფილოსოფიაში საკვანძო წერტილს დროის ფაქტორი წარმოადგენს.

ერთი ნიშანდობლივი მაგალითი. კორეის ომის მსვლელობისას, 1950 წლის სექტემბერში, ამერიკელებმა დიდი წარმატებით ჩაატარეს ინჩხონის საზღვაო დესანტირების ოპერაცია და შემდგომი წინსვლა დაიწყეს სამხრეთ კორეის დედაქალაქის, სეულისკენ. მიუხედავად იმისა, რომ ინჩხონი ერთ-ერთი ბრწყინვალე იყო ამ სახის ოპერაციათა შორის, მისი შემდგომი ექსპლუატაციის ტემპები საკმაოდ დაბალი აღმოჩნდა. თუ ინჩხონ-სეულის ოპერაციას 1941 წლის გერმანელების არმიათა ჯგუფი „ჩრდილოეთის“ შეტევითი ოპერაციის დინამიკას შევადარებთ ბალტიისპირეთში, ვნახავთ, რომ გერმანელთა წინსვლის ტემპები გაცილებით მაღალი იყო. ინჩხონიდან სეულამდე მიღწევას ამერიკელებმა 11 დღე მოანდომეს, მაშინ როცა გერმანელებმა თითქმის 350 კმ მანძილი ოთხ დღე-ღამეში დაფარეს. ამერიკელთა წინსვლა ხასიათდებოდა დიდი სიფრთხილით, ამკრძალავი ბრძანებებით, შეზღუდული დაზვერვით, საკომანდო პუნქტების არიერგარდში განლაგებით. მაშინ როცა, გერმანელი მეთაურები იმყოფებოდნენ კოლონების ავანგარდში, გასცემდნენ სიტყვიერ ან მოკლე წერილობით ბრძანებებს, შექმნილი მდგომარეობის შესაბამისად უკეთებდნენ რეორგანიზაციას საბრძოლო ჯგუფებს... და ეს მოქმედებები ზუსტ, დამაჯერებელ სადაზვერვო მონაცემებზე იყო დაფუძნებული,¹⁷ – აღნიშნავს რასელ სტოლფი (Russel Stolfi), აშშ-ის საზღვაო ქვეითების თადარიგის პოლკოვნიკი და საზღვაო აკადემიის ემერიტუს პროფესორი. ნათელია, რომ გერმანელთა წარმატების მთავარ მიზეზს გადაწყვეტილების მიღების მოკლე ჯაჭვი და მცირე დროის ფაქტორი წარმოადგენდა. გერმანელ ოფიცერთა მიერ გაცემული მითითებები მოკლე და ცხადი, ნათელი და გასაგები იყო. „სიცხადე, რომელიც ყოველგვარ ეჭვსა და ყოყმანს გამორიცხავს, უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე სწორი გრამატიკული ფორმები“, – აღნიშნული იყო გერმანულ საჯარისო წესდებაში „ლიდერობა“.¹⁸

დასკვნა

დღესავით ნათელია, რომ ნებისმიერი გადაწყვეტილება მოითხოვს დროს ინფორმაციის შესაკრებად, ოპერატიული ვითარების შეფასებას, გადაწყვეტილების მიღებას, ქვემდგომებამდე დაყვანას და მხოლოდ ამის შემდეგ მის აღსრულებას. აქ მთავარი საკითხი პირდაპირი მართვა და კონტროლია – მეთაურობის სწრაფი და მოქნილი, დაბალ დონეებზე დეცენტრალიზებული სისტემა. მოწინააღმდეგეზე უფრო მაღალი მობილურობისა და სიჩქარის გამო, გადაწყვეტილების მიღების ჯაჭვი განსწავლული ძალებისათვის უფრო მოკლეა და ისინი გადაწყვეტილებას უფრო ადრე მიიღებენ, ვიდრე მასთან დაპირისპირებული ძალა.

¹⁷ Stolfi, Russel H. S. (2004), "A Critique of Pure Success: Incheon Revisited, Revised, and Contrasted", *Journal of Military History* 68 (2): 505–525. https://www.jstor.org/stable/3397476?seq=1#page_scan_tab_contents.

¹⁸ Martin van Creveld, *Fighting Power: German and US Army Performance, 1939-1945*, *Contributions in Military History* (Westport, Connecticut: Greenwood, 1982). Pg.47.

ბიბლიოგრაფია

- არცილ ცაცხიანი. სარიამის ოპერაციის ერთი ეპიზოდი: იარაღის დირექტიული მართვის ელემენტი – სისტემური მიდგომა. თუ კართული სინამდვილე? ეროვნული უსაფრთხეობის აქტუალური საკითხები. სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის ნაშრომთა კრებული. დავით არმასენების სახელობის საკართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემია. გორი. 2022.
- Gunther M. J. Auftragstaktik: The Basis For Modern Military Command. — Pickle Partners Publishing, 2015.
- Stewart K. G. The Evolution of Command Approach (Paper 192) // 15th ICCRTS The Evolution of C2.
- Robert Greene. The 48 Laws of Power. The 33 Strategies of War. Penguin Books. New York. 2006.
- 16 Cases of Mission Command. General Editor Donald P. Wright, Ph. D. Combat Studies Institute Press. US Army Combined Arms Center. Fort Leavenworth, Kansas. 2013.
- Hajo Holborn. The Prusso-German School: Moltke and the Rise of the General Staff. Makers of Modern Strategy. From Machiavelli to the Nuclear Age. Edited by Peter Paret, Gordon A. Craig, Felix Gilbert. Princeton University Press. 1986.
- J. W. Wheeler-Bennett, The Nemesis of Power. The German Army in Politics. 1918-1945. Second Edition (London: Macmillan, 1964)
- The dynamics of military revolutions 1300-2050. Edited by MacGregor Knox and Williamson Murray. Cambridge University Press. 2007.
- Macgregor Knox, Williamson Murray. The Dynamics of Military Revolution 1300-2050. Cambridge University Press. 2001.
- Nelsen J. T. Auftragstaktik: A Case for Decentralized Battle // Parameters. 1987.
- Stolfi, Russel H. S. (2004), "A Critique of Pure Success: Incheon Revisited, Revised, and Contrasted", *Journal of Military History* 68 (2): 505–525. https://www.jstor.org/stable/3397476?seq=1#page_scan_tab_contents.
- Martin van Creveld, Fighting Power: German and US Army Performance, 1939-1945, Contributions in Military History (Westport, Connecticut: Greenwood, 1982).